

DET KONGELIGE BARNE-, LIKESTILLINGS-
OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Høringsinstansene

DERES REF

VÅR REF
13/4139

DATO
11.8.2014

Høring - endring i lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) sender med dette på høring forslag til endringer i lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven).

Forslaget omhandler endringer i introduksjonsloven § 25:

- Hjemmel for behandling av personopplysninger i forbindelse med bosetting av nyankomne innvandrere, herunder enslige mindreårige, lovreguleres i introduksjonsloven.
- Hjemmel for behandling av personopplysninger knyttet til søknad om og behandling av tilskudd ved bosetting av nyankomne innvandrere, opplæring i norsk og samfunnskunnskap og norskopplæring for asylsøkere lovreguleres i introduksjonsloven.
- Endring av hjemmelen for behandling av personopplysninger for deltakere introduksjonsordningen, opplæring i norsk og samfunnskunnskap og norskopplæring for asylsøkere.

I tillegg foreslås det at tittelen på introduksjonsloven endres til lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere *mv.* (introduksjonsloven).

Det vil bli utarbeidet egne utfyllende regler i forskrift om behandling av personopplysningene. Reglene vil omhandle bestemmelser om hvem som skal være hhv. behandlingsansvarlig og databehandler etter personopplysningsloven, om hvilke opplysninger som skal lagres og om lagring og overføring av opplysningene. Utkast til forskriftsregulering vil bli sendt på en egen høring på et senere tidspunkt.

Høringsbrevet er lagt ut under *høringer* på departementets nettside på

www.regjeringen.no/bld

Listen over høringsinstanser følger nedenfor. Vi ber høringsinstansene vurdere om høringsbrevet bør forelegges eventuelle underliggende enheter, instanser, medlemsorganisasjoner mv. som ikke står på listen.

BLD ber om høringsinstansenes tilbakemeldinger på både struktur og innhold i bestemmelsen.

Departementet ber om at høringsinstansene kommer med sine høringsuttalelser *innen* 22.9.2014. Grunnet stram tidsplan for å få vedtatt lovendringen, er det ikke anledning til å be om utsettelse av høringsfristen.

Høringsuttalelser sendes elektronisk til departementets postmottak på e-postadressen postmottak@bld.dep.no.

Eventuelle spørsmål knyttet til enslige mindreårige flyktninger under 15 år kan rettes til rådgiver Anette Kristiansen, telefon 22 24 25 29, e-post akr@bld.dep.no. Øvrige spørsmål kan rettes til seniorrådgiver Arild Haffner Naustdal, telefon 22 24 25 45, e-post ana@bld.dep.no.

Med hilsen

Erik Skedsmo (e.f.)
avdelingsdirektør

Arild Haffner Naustdal
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk, og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Høringsinstanser:

Offentlige institusjoner

Kommunene

Fylkeskommunene

Fylkesmennene

Departementene

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)

Barneombudet

Datatilsynet

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO)

Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV)

Statistisk sentralbyrå

Skatteetaten

Utdanningsdirektoratet

Utlendingsdirektoratet (UDI)

Utlendingsnemnda (UNE)

Vox

Organisasjoner

Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid

Interesseorganisasjonen for kommunal voksenopplæring (IKVO)

Norges Røde Kors

Norske Kvinners Sanitetsforening

Norsk Folkehjelp

OMOD – Organisasjonen mot offentlig diskriminering

Voksenopplæringsforbundet (VOFO)

Mira Senteret

Arbeidsgiverforeninger

Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)

Handels- og servicenæringens hovedorganisasjon (HSH)

KS - Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon

Arbeidsgiverforeningen Spekter

Landbrukets arbeidsgiverforening

Fagforeninger

Akademikerne

Fellesorganisasjonen for barnevernspedagoger, sosionomer og vernepleiere

Landsorganisasjonen i Norge (LO)

Unio – Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede

Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)

Innhold

1. Departementets forslag til endringer	5
2. Om dagens ordninger	6
2.1 Bosetting av flyktninger	6
2.2 Introduksjonsloven	7
2.3 Norskopplæring for asylsøkere.....	9
2.4 Tilskudd.....	9
2.5 Nasjonalt introduksjonsregister (NIR).....	10
2.6 Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi).....	10
2.7 Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat)	11
3. Behandling av personopplysninger	13
3.1 EU-rett og internasjonale forpliktelser	13
3.2 Personopplysningsloven	13
3.3 Behandling av personopplysninger tilknyttet introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap og norskopplæring for asylsøkere	15
3.4 Behandling av personopplysninger tilknyttet arbeidet med bosetting og tilskudd	18
IMDi	18
Bufetat.....	19
Regulering i forskrift.....	20
4. Hjemmel for behandling av personopplysninger i bosettingssaker og ved søknad om og behandling av tilskudd	20
4.1 Konesjons- og meldeplikt	21
4.2 Hvor skal behandlingen av personopplysninger reguleres?	21
Introduksjonsloven.....	21
Utlendingsloven.....	22
4.3 Departementets forslag til endring.....	22
Regulering i introduksjonsloven § 25	22
Nytt tredje ledd	22
Nytt fjerde ledd	22
5. Endring av hjemmel for behandling av personopplysninger for deltakere i introduksjonsordningen, opplæring i norsk og samfunnskunnskap og norskopplæring for asylsøkere.....	23
5.1 Gjeldende rett	23
IMpact_NIR	24
5.2 Departementets forslag til endring.....	24
6. Øvrige endringer i introduksjonsloven § 25.....	25
7. Endring av tittel på introduksjonsloven til lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere mv. (introduksjonsloven).....	27
7.1 Departementets forslag til endring.....	27
8. Ikrafttredelse	27
9. Økonomiske og administrative konsekvenser.....	27
10. Forslag til endringer i lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)	29

Endringsforslaget:

1. Departementets forslag til endringer

Departementet foreslår i dette høringsbrevet endringer i § 25 i lov 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven).

Departementet foreslår at hjemmel til behandling av personopplysninger i forbindelse med bosetting av nyankomne innvandrere lovreguleres i introduksjonsloven. Det samme gjøres med hjemmel til behandling av personopplysninger knyttet til søknad og behandling av tilskudd ved bosetting av nyankomne innvandrere, opplæring i norsk og samfunnskunnskap og norskopplæring for asylsøkere. Med begrepet "*behandling*" av personopplysninger menes her den definisjonen som er gitt i lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) § 2: "*behandling av personopplysninger er enhver bruk av personopplysninger, som f. eks. innsamling, registrering, sammenstilling, lagring og utlevering eller en kombinasjon av slike bruksmåter*".

Per i dag er det to forvaltningsorganer som på bakgrunn av oppdrag i tildelingsbrev fra departementet utfører oppgaver på bosettingsområdet og som utbetaler tilskudd i forbindelse med dette arbeidet. Det er Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) og Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat). For å gjøre det tydelig hvem som har ansvaret for behandlingen av hvilke personopplysninger, foreslår departementet her hhv. en hjemmel som regulerer IMDi sin behandling av personopplysninger og en hjemmel som regulerer Bufetat sin behandling av personopplysninger. Dette forslaget blir omhandlet i kapittel 4.

I forbindelse med IMDis arbeid med å utvikle nytt IKT-system, herunder en ny versjon av Nasjonalt introduksjonsregister (NIR), har det blitt reist spørsmål om dagens hjemmel til å behandle personopplysninger i NIR er tilstrekkelig for den elektroniske overføringen av opplysninger fra Utlendingsdirektoratet (UDI) til IMDi som vil skje når den nye versjonen av NIR settes i drift. For å sikre en tydeligere hjemmel for behandling av personopplysninger i NIR, foreslår departementet å endre § 25 i introduksjonsloven. Dette forslaget blir omhandlet i kapittel 5.

I arbeidet med forslaget til endringer i introduksjonsloven som omtales i dette høringsbrevet, har departementet også sett behov for å gjøre andre endringer i § 25. Begrunnelsen for de øvrige forslagene til endringer er blant annet å synliggjøre at introduksjonsloven § 25 med de endringer som foreslår her omhandler flere områder enn ordningene i introduksjonsloven og norskopplæring for asylsøkere. Departementet ønsker også å gjøre hjemmelen tydeligere, samt mer tilgjengelig for de den gjelder. Departementet foreslår derfor å endre oppbygningen av paragrafen. Disse endringene vil bli presentert i kapittel 6.

Ved å regulere behandling av personopplysninger som omtalt i dette høringsbrevet, i introduksjonsloven, omhandler loven flere spørsmål enn navnet skulle tilsi. Departementet velger å tilføye "*mv*". i lovens tittel for å synliggjøre at loven nå omhandler flere spørsmål enn dagens tittel indikerer. Denne endringen blir presentert i kapittel 7.

I kapittel 8 vil økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget bli vurdert, og i kapittel 9 vil forslag til ny lovtekst bli presentert.

2. Om dagens ordninger

2.1 Bosetting av flyktninger

Flyktninger som har fått opphold i Norge og personer som har fått innvilget oppholdstillatelse på humanitært grunnlag som danner grunnlag for permanent opphold på bakgrunn av søknad om asyl blir som hovedregel bosatt med bistand fra IMDi etter avtale med kommunene. Personer som får oppholdstillatelse på grunnlag av familiegjenforening eller familieetablering med flyktninger bosetter seg i samme kommune som herboende er bosatt i.

Per i dag er det to forvaltningsorganer som på bakgrunn av oppdrag i tildelingsbrev fra departementet utfører oppgaver på bosettingsområdet og som utbetaler tilskudd i forbindelse med dette arbeidet, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) og Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat). IMDi har ansvaret for å bosette nyankomne flyktninger, herunder enslige mindreårige mellom 15 og 18 år. Bufetat har ansvaret for å bosette enslige mindreårige under 15 år. For kommunene er bosetting av nyankomne flyktninger en frivillig oppgave, og det er kommunene som vedtar hvor mange de ønsker å bosette.

Bosettingsordningen

I 2002 ble ordningen for bosetting av flyktninger endret. Ordningen bygger på prinsippet om frivillighet for kommunene. Det ble imidlertid innført noen nye elementer som skulle bidra til at kommunene tok et større kollektivt ansvar for å bosette så mange som det var behov for og for å fordele flyktningene på fylker og kommuner. På denne måten håpet en å sikre en raskere og mer forutsigbar bosetting. Kort oppsummert fungerer ordningen slik i dag:

Trinn 1: Nasjonalt utvalg for bosetting fastsetter, på bakgrunn av prognoser fra UDI, hvor mange flyktninger som skal bosettes det påfølgende år og fordeler flyktningene på fylkene i landet.

Trinn 2: IMDi fordeler, i samråd med KS, flytningene på kommunene og sender et anmodningsbrev til alle bosettingskommunene om hvor mange flyktninger de blir bedt om å bosette det påfølgende år, fordelt på voksne flyktninger og enslige mindreårige.

Trinn 3: Kommunene behandler anmodningene de har mottatt fra IMDi og fatter vedtak om hvor mange de vil bosette påfølgende år, dvs. hvor mange vedtaks plasser kommunen stiller til disposisjon for staten ved IMDi eller Bufetat.

Trinn 4: IMDi og Bufetat kontakter enkeltkommuner som har meldt inn vedtaks plasser for å få bosatt personer som har fått opphold som gir grunnlag for bosetting.

Trinn 5: Kommunen overtar ansvaret for vedkommende når personen er bosatt i kommunen.

Alle flyktninger som blir bosatt etter denne prosedyren blir ansett som bosatt ”etter avtale” mellom staten (ved IMDi eller Bufetat) og den enkelte kommune. Personene får da rett og plikt til introduksjonsprogram hvis de er i målgruppen til introduksjonsordningen (se kapittel 2.2) og kommunene som bosetter dem får utbetalt integreringstilskudd og tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Selv om de aller fleste flyktninger (over 90 prosent) blir bosatt ”etter avtale” mellom IMDi

eller Bufetat og kommunene, står flyktninger i prinsippet fritt til å bosette seg ved egen hjelp, f. eks hos venner eller familie, uten at dette er avtalt mellom IMDi og kommunen. Flyktninger som bosetter seg på denne måten blir ikke ansett som bosatt "etter avtale" med mindre kommunen i samråd med IMDi har fattet en beslutning om at personer som etablerer seg på egenhånd og/eller finner egen bolig skal omfattes av "avtalesystemet" og det antall vedtaks plasser som er meldt til IMDi.

Bosettingen av enslige mindreårige under 15 år er nærmere omtalt under kapittel 2.7.

Målet om rask bosetting innebærer at flyktningene skal bosettes i en kommune innen seks måneder etter at de har fått innvilget oppholdstillatelse eller innreisetillatelse er gitt. For enslige mindreårige flyktninger og for familier med barn under 18 år er målsettingen tre måneder. For å oppnå dette må det bosettingsforberedende arbeidet påbegynnes med en gang asylsøkeren kommer til mottaket. Det bosettingsforberedende arbeidet består av en kartlegging av personens behov, evner og kvalifikasjoner som er relevant for permanent bosetting i en kommune. For å kunne gi enslige mindreårige et best mulig tilpasset omsorgstilbud utarbeides det en individuell kartleggings- og tiltaksplan (IKTP) for dem. Overføringsflyktninger bosettes som hovedregel direkte i en kommune når de ankommer landet, dvs. uten opphold i asylmottak. De gjennomgår et 20 timers kulturorienteringsprogram før de kommer til Norge og bosettingskommunen.

2.2 Introduksjonsloven

Introduksjonsloven gir regler om hhv. introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere og om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Introduksjonslovens formål er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet og deres økonomiske selvstendighet. Hovedformålet med loven er å legge til rette for at deltakerne i introduksjonsprogrammet og opplæring i norsk og samfunnskunnskap kommer seg raskt i arbeid eller utdanning. Gode kunnskaper i norsk og kjennskap til det norske samfunnet er nøkkelen til å komme i arbeid. Deltakelse i arbeidslivet er viktig både for samfunnet og for den enkelte. Arbeid gir økonomisk selvstendighet, og er det viktigste virkemiddelet for å motvirke fattigdom, for å utjevne forskjeller og oppnå likestilling mellom kvinner og menn.

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Målet for opplæring i norsk og samfunnskunnskap er at voksne innvandrere i løpet av de første årene de bor i landet, skal lære tilstrekkelig norsk til å fungere i yrkes- og samfunnslivet.

Målgruppen for ordningen er:

- Innvandrere mellom 16 og 55 år har rett og plikt til 600 timer opplæring i norsk og samfunnskunnskap dersom de har en oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse.
- Familiegjenforente med disse og familiegjenforente til norske og nordiske borgere.
- Innvandrere over 55 år som tilhører en av de nevnte gruppene har rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, men ikke plikt.
- Arbeidsinnvandrere med oppholdstillatelse etter utlendingsloven §§ 23 og 25 og familiegjenforente til disse med tillatelse etter utlendingsloven kapittel 6 har ikke rett til gratis opplæring, men har en plikt til å gjennomføre 300 timer opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Det er kommunen der den enkelte bor som har plikt til å gi opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Opplæringen omfatter 550 timer norskopplæring og 50 timer samfunnskunnskap på et språk deltakerne forstår. Kommunene har i tillegg plikt til å tilby dem som omfattes av rett og plikt/ rett til opplæring inntil 2 400 timer ytterligere opplæring ved behov, jf. introduksjonsloven § 18.

Introduksjonsprogram

Introduksjonsprogram er individuelt tilrettelagt kvalifisering på fulltid for nyankomne innvandrere som har behov for grunnleggende kvalifisering. Programmet skal gi grunnleggende ferdigheter i norsk, grunnleggende innsikt i norsk samfunnsliv og forberede for videre utdanning eller deltakelse i arbeidslivet. Deltakelse i programmet gir rett til introduksjonsstønad. Stønaden utgjør to ganger folketrygdens grunnbeløp på årsbasis, per 1. mai 2014 er dette kr. 176 740 på årsbasis. Deltakere under 25 år mottar 2/3 stønad. Stønaden er skattepliktig.

De som er i målgruppen for ordningen har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogrammet. Målgruppen er personer mellom 18 og 55 år med behov for grunnleggende kvalifisering og som:

- Har fått asyl og dermed status som flyktninger.
- Er overføringsflyktninger.
- Har fått opphold på humanitært grunnlag etter en søknad om asyl.
- Familiegjenforente til de gruppene som er nevnt over.
- Personer som etter samlivsbrudd har fått oppholdstillatelse på selvstendig grunnlag på grunn av mishandling i samlivet (fra 1. juli 2011).

Kommunen har plikt til å sørge for introduksjonsprogram til nyankomne innvandrere i målgruppen som er bosatt i kommunen. Introduksjonsloven gir samtidig kommunene en rettslig ramme i integreringsarbeidet. Retten til deltakelse i introduksjonsprogram gjelder bare i den første bosettingskommunen.

Det er bare personer som er bosatt etter særskilt avtale mellom IMDi og den enkelte kommune som har rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram, jf. introduksjonsloven § 2. De som etablerer seg i en kommune på egen hånd (bosetter seg selv), får ikke rett til introduksjonsprogram i den kommunen de bosetter seg i, med mindre kommunen i samråd med IMDi har besluttet at de skal være omfattet av ”avtalesystemet” om det antall vedtaks plasser kommunen har meldt til IMDi. I tilfeller der en person ikke er bosatt etter avtale, kan kommunen likevel velge å tilby disse personene introduksjonsprogram, jf. § 3 tredje ledd. Kravet om å være bosatt etter avtale gjelder ikke for familiegjenforente og familiegjenforente som har fått opphold på selvstendig grunnlag, jf. § 2 andre ledd andre punktum.

For å hjelpe kommunene i deres arbeid med å gjennomføre ordningene i introduksjonsloven er det utarbeidet et eget rundskriv, Rundskriv Q-20/2012 Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven).

Introduksjonsloven har i dag ingen hjemmel for lagring og bruk av personopplysninger i forbindelse med bosetting av flyktninger og behandling av tilskudd.

2.3 Norskopplæring for asylsøkere

Norskopplæring for asylsøkere i mottak ble avviklet i 2003 og gjeninnført i 2007. Ordningen ble gjeninnført gjennom instruks fra departementet, se Rundskriv A-20/2007. Ordningen blir nå regulert gjennom årlige rundskriv fra IMDi, se IMDi Rundskriv 4/2014. Vertskommuner for det enkelte asylmottak har ansvar for å organisere opplæringen. Dersom kommunen mottar tilskudd til slik opplæring, må kommunen sørge for at alle i målgruppen får tilbud om opplæring.

Formålet med tilskuddet er at asylsøkere skal tilegne seg basisferdigheter i norsk slik at de kan kommunisere på enkel norsk i mottaket og i lokalmiljøet. Målgruppen er asylsøkere over 16 år som bor i ordinære mottak, og som ikke har fått endelig vedtak. Ordningen omfatter ikke personer over 18 år som er omfattet av Dublin-prosedyren. Tilbudet er på inntil 250 timer opplæring i norsk. Det er ikke en lovfestet rett og plikt til opplæring i norsk for asylsøkere. Opplæringen avsluttes når den enkelte har fått 250 timer eller når han eller hun har fått avslag uten utsettende virkning.

Asylsøkere som får oppholdstillatelse, blir omfattet av opplæring i norsk og samfunnskunnskap i henhold til introduksjonsloven. Den opplæringen man får rett og/eller plikt til etter innvilget opphold, kommer i tillegg til den norskopplæringen den enkelte fikk som asylsøker.

2.4 Tilskudd

Kommunene får utbetalt integreringstilskudd ved bosetting av flyktninger og personer med opphold på humanitært grunnlag, og familiegjennforente til disse etter visse kriterier, jf. Prop. 1 S, Kap 821, post 60 og IMDi Rundskriv 01/14. Personer som har fått opphold på grunnlag av mishandling i samlivsforhold, fordi de ikke kan returnere til hjemlandet på grunn av sosiale eller kulturelle forhold eller fordi de har vært utsatt for tvangsekteskap, vil være omfattet av rett og plikt til introduksjonsprogram, og dermed også utløse integreringstilskudd. Integreringstilskuddet skal bidra til at kommunene gjennomfører et planmessig og aktivt bosettings- og integreringsarbeid, med sikte på at de bosatte skal komme i jobb og bli økonomisk selvhjulpne. Tilskuddet skal gi en rimelig dekning av kommunenes gjennomsnittlige merutgifter ved bosetting og integrering i bosettingsåret og de fire neste årene. Det utbetales ekstra engangstilskudd til kommunene ved bosetting av nyankomne innvandrere over 60 år, og av barn i barnehagealder. Ved bosetting av nyankomne innvandrere med alvorlige, kjente funksjonshemminger og/eller adferdsvansker kan kommunene søke om et ekstra tilskudd på grunnlag av dokumentert behov, jf. IMDi Rundskriv 02/14. Ved bosetting av enslige mindreårige utbetales det et særskilt tilskudd fra IMDi, og kommunen kan i tillegg søke om refusjon av kommunale barnevernutgifter fra Bufetat.

Det utbetales tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere i målgruppen for rett og plikt eller rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven, jf Prop. 1 S Kap 822 og IMDi Rundskriv 04/14. Formålet med tilskuddordningen er å sikre at kommunene tilbyr opplæring, slik at personene lærer tilstrekkelig norsk til at de kan fungere i yrkes- og samfunnslivet.

Det utbetales også tilskudd for personer som er omfattet av norskopplæring for asylsøkere i mottak, se kapittel 2.3 over.

Informasjon om tilskuddene

Kriteriene for utbetaling av tilskudd er ikke regulert i lov og informasjon om regler for tildeling av de ulike tilskuddene finnes i rundskriv fra IMDi, se IMDis nettside med informasjon om tilskudd <http://www.imdi.no/no/tilskudd>. Informasjon om refusjon av kommunale barnevernsutgifter finnes på Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets nettside om tilskudd <http://www.bufetat.no/bufdir/tilskudd>. Refusjon er en type tilskudd, og refusjon av kommunale barnevernutgifter er omfattet av begrepet tilskudd, og vil ikke bli omtalt særskilt videre i dette høringsbrevet eller i forslag til lovtekst.

2.5 Nasjonalt introduksjonsregister (NIR)

Registrering av personopplysninger i NIR er hjemlet i introduksjonsloven. Introduksjonsloven § 25 tredje ledd første punktum sier i dag at *”Opplysninger som er nødvendige for gjennomføring, oppfølging og evaluering av ordningene i loven her og norskopplæring for asylsøkere, kan samles inn, brukes og lagres i et nasjonalt register”*. Utfyllende regler er gitt i forskrift 20. april 2005 nr. 342 om et nasjonalt personregister for introduksjonsordning og opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere (Nasjonalt introduksjonsregister). Forskriften inneholder regler om behandling av personopplysningene, herunder om hvem som skal være hhv. behandlingsansvarlig og databehandler etter personopplysningsloven, om hvilke opplysninger som skal registreres og om lagring og overføring av opplysningene. For omtale av forslag til endring i hjemmelen for behandling av personopplysninger i NIR, se kapittel 5.

2.6 Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)

IMDi skal bidra til å utvikle og iverksette integreringspolitikken i samsvar med Introduksjonsloven og annet lov- og regelverk, føringer i Prop. 1 S, instruks for økonomi- og virksomhetsstyring og årlige tildelingsbrev fra departementet.

IMDi skal bidra til å bosette nyankomne flyktninger som har fått varig opphold i Norge i tråd med bosettingsordningen og de målene som er satt for bosettingen, jf. det årlige tildelingsbrevet. IMDi skal løpende vurdere både kort- og langsiktige tiltak for å nå målene. IMDi er en del av utlendingsforvaltningen, og har ansvar for å varsle andre relevante aktører ved omprioriteringer eller endringer i saksbehandlingen som er av betydning for den samlede saksflyten. IMDi skal utarbeide prognoser for bosetting og delta i Beregningsgruppen for utlendingsforvaltningen.

IMDi skal bidra til rask overgang til arbeid for nyankomne innvandrere, og herunder arbeide for at kommuner og andre sektormyndigheter på etatsnivå har god kunnskap om introduksjonsloven med forskrifter. IMDi har forvaltningsansvar for Nasjonalt introduksjonsregister (NIR). IMDis arbeid med veiledning og oppfølging av kommunens gjennomføring av opplæring i norsk og samfunnskunnskap skal skje i samarbeid med Vox, som har ansvar for faglig og pedagogisk utvikling av opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

IMDi har ansvar for forvaltningen av integreringstilskudd, herunder tilskudd ved bosetting av personer med alvorlige, kjente funksjonshemminger og/eller adferdsvansker, tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap og tilskudd til norskopplæring for asylsøkere i mottak.

IMDi ble i 2006 opprettet som et eget direktorat. Ved etableringen av IMDi ble blant annet arbeidet med bosetting av nyankomne flyktninger, herunder enslige mindreårige og forvaltning av tilskudd lagt til direktoratet. På dette tidspunktet var behandling av personopplysninger knyttet til bosetting og utbetaling av tilskudd til kommunenes bosettings- og integreringsarbeid for nyankomne flyktninger dekket av UDI sin konsesjon, gitt av Datatilsynet 10.12.2004. Det kreves konsesjon fra Datatilsynet for å behandle sensitive personopplysninger, jf. personopplysningsloven § 33. Konsesjonsplikt gjelder ikke for behandling av personopplysninger når behandlingen har hjemmel i egen lov.

UDI opplyser at de i brev til Datatilsynet i 2006 avmeldte IMDi sin virksomhet i UDIs behandlingsoversikt. Konsesjonen ble fornyet og delvis endret gjennom brev fra Datatilsynet av 3.7.2008. Brevet fra Datatilsynet bekrefter konsesjonen, og departementet har lagt til grunn at de oppgavene som ble overført fra UDI til IMDi fortsatt kunne behandles med grunnlag i UDIs konsesjon fra Datatilsynet, i henhold til korrespondanse og fornyet konsesjon av 2008.

Impact

IMDis behandling av opplysninger i forbindelse med bosetting og utbetaling av tilskudd skjer i dag i en egen integreringsmodul i Datasystemet for utlendings- og flyktningsaker (DUF). DUF forvaltes av UDI. Dette er det samme systemet som ble brukt da oppgavene lå i UDI.

IMDi arbeider nå med å utvikle et eget IKT-system gjennom Impact. Impact er et stort IKT-prosjekt som består av flere delprosjekter. De skal dekke virksomhetsområdene for tilskudd og bosetting, samt utviklingen av et nytt NIR (IMpact NIR). Arbeidet innebærer også etablering av databasen IMDb, for behandling av personopplysninger i forbindelse med de oppgavene som IMDi har ansvar for. Våren 2013 startet IMpact_eSamhandlingsprosjekt som skal sikre at IMDi på en sikker og god måte får overført data fra Utlendingsdatabasen (UDB) til IMDis egne virksomhetsprosesser. Prosjektet skal også sørge for utvikling av datautvekslingstjenester mellom IMDi og øvrige samarbeidspartnere, som Det sentrale folkeregisteret (DSF). Dette er nødvendig blant annet for å sikre god kvalitet på opplysningene i NIR.

Med innføringen av Impact vil personopplysningene som overføres til IMDi lagres i IMDis database IMDb, deretter vil de opplysningene som er nødvendig for gjennomføringen av oppgaver i forbindelse med introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, norskopplæring for asylsøkere, bosetting av nyankomne innvandrere og tilhørende tilskudd vises i de ulike modulene IMDi utvikler (IMpact_NIR, IMpact_Tilskudd og IMpact_Bosetting). Med dette menes at all informasjon er lagret i tabeller i IMDb, og de ulike modulene er programmer som henter frem relevant informasjon for visning og videre behandling i skjermbilder.

IMpact_NIR og IMpact_Tilskudd er planlagt for lansering 20.10.14. IMpact_Bosetting skal bli spesifisert i løpet av høsten 2014, og er planlagt lansert i løpet av våren 2016.

2.7 Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat)

Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) skal arbeide for gode oppvekstvilkår, gode og stabile foreldrerelasjoner, utjevning av levekårsforskjeller og bidra til å fremme like muligheter, deltakelse og medvirkning for barn, unge og voksne. Bufetat tilbyr videre

barneverntjenester og familieverntjenester på vegne av staten. Bufetat ledes av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir).

Enslige mindreårige asylsøkere er barn og unge under 18 år, som kommer til Norge uten foreldre eller andre omsorgspersoner. Bufetat har ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere under 15 år inntil bosetting eller retur. Bufetat skal tilby alle enslige mindreårige asylsøkere under 15 år opphold på et omsorgssenter, mens asylsøknaden behandles, jf. barnevernloven § 5A-1.

Bufetat har siden 1. oktober 2008 hatt ansvar for bosetting av enslige mindreårige flyktninger fra omsorgssentrene. I tillegg bosetter Bufetat enslige mindreårige flyktninger som er under 15 år på asylsøknadstidspunktet, men som har takket nei til omsorgssentertilbudet. Innen seks uker etter barnets ankomst til et omsorgssenter skal Bufetat treffe et oppfølgingsvedtak, som danner grunnlaget for en individuell oppfølging av barnet mens det oppholder seg på sentret, se barnevernloven § 5A-4. På bakgrunn av dette vedtaket foretas en utredning av barnets situasjon og behov.

Omsorgssentret har en viktig oppgave med å forberede hvert enkelt barn på bosetting i en kommune. Omsorgssenteret skal i løpet av barnets opphold på senteret foreta en kartlegging av barnets situasjon og behov som grunnlag for etterfølgende bosetting jf. barnevernloven § 5A-6. Kartleggingen skal utarbeides i samarbeid med barnet. Hvis barnet får innvilget opphold i landet, skal kartleggingen ferdigstilles og sendes Bufetat, ved regionkontoret, snarest mulig. All informasjon som er relevant for å sikre en god bosetting skal fremgå av kartleggingen. Kommunen vil bruke kartleggingen for å tilrettelegge for et tilpasset tiltak for barnet.

Når kartleggingen er oversendt Bufetat (ved regionkontoret) vil disse inngå avtale med en kommune om bosetting av barnet. Omsorgssentret skal forberede, tilrettelegge og motivere barnet på bosetting. Etter at den endelige avtalen med kommunen er inngått, skal kommunen ha jevnlig kontakt med omsorgssenter for å sikre en god overgang fra omsorgssentret til bosettingskommunen.

Per i dag har hvert av Bufetats omsorgssentre både lese- og skrivetilgang til UDIs sakssystem, Sesam, for barna på det aktuelle omsorgssenteret. Bufetats regionkontor har lesetilgang til Sesam for alle omsorgssentre. Sesamtilgangen er nødvendig for riktig registrering av barns ankomst, personlige opplysninger og avreise. Sesam gir imidlertid ikke informasjon som er nødvendig for Bufetat i forbindelse med bosetting av enslige mindreårige og med behandling av søknader om refusjon til kommuner.

I forbindelse med Bufetats bosettingsarbeid må etaten innhente opplysninger om type vedtak i asylsaken samt vedtaksdato, -varighet, -hjemmel og eventuelle begrensninger i vedtaket. Det foreligger ikke et dataoverføringssystem fra Utlendingsdatabasen (UDB) til Bufetats interne fagsystemer per i dag.

Datatilsynet har tidligere vurdert Bufetats behov for et gyldig behandlingsgrunnlag i forbindelse med bosetting av enslige mindreårige. Datatilsynet konkluderte med at Bufetat har behov for hjemmel i lov for å behandle sensitive personopplysninger etter lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) § 9. Bufetat har i 2014 tatt i bruk et nytt fagsystem for det statlige barnevernet (BiRK). Det tas sikte på at systemet

også skal håndtere Bufetats arbeid med enslig mindreårige asylsøkere under 15 år, herunder bosettingsfasen og etterfølgende refusjon til bosettingskommunene. En lovhjemmel for behandling av personopplysninger vil være nødvendig for en effektiv håndtering av arbeidet med bosetting og administrasjon av refusjonsordningen av kommunale barnevernutgifter.

3. Behandling av personopplysninger

3.1 EU-rett og internasjonale forpliktelser

Europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. oktober 1995 om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger (personverndirektivet) har som siktemål å etablere felles reguleringsprinsipper og et ensartet vern for behandling av personopplysninger i hele EU-området. Personverndirektivet er gjennomført i norsk rett ved personopplysningsloven.

Europarådets konvensjon 4. november 1950 om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter (EMK) art. 8 og FNs konvensjon 16. desember 1966 om sivile og politiske rettigheter (SP) art. 17 fastslår at enhver har rett til respekt for privatliv, familieliv, hjem og korrespondanse.

Retten til privatliv i EMK artikkel 8 omfatter beskyttelse av den enkeltes personopplysninger. Personopplysningsvernet fremgår av artikkel 8 første ledd, mens annet ledd gir regler om hvilke vilkår som må være oppfylt for at inngrep i retten til privatliv er berettiget. Forvaltningsorganenes behandling av personopplysninger er et inngrep i retten til privatliv og må fylle vilkårene i annet ledd dersom de skal gjennomføres. I henhold til annet ledd må behandlingen være i samsvar med loven og nødvendig i et demokratisk samfunn (forholdsmessig) for å ivareta ulike legitime formål.

Europarådets konvensjon 28. januar 1981 nr. 108 om personvern i forbindelse med elektronisk databehandling av personopplysninger ble ratifisert av Norge 20. februar 1984. Formålet med konvensjonen er å sikre respekten for frihet og andre grunnleggende rettigheter i forbindelse med lagring og håndtering av personopplysninger. Europarådskonvensjonen er senere fulgt opp med ulike rekommandasjoner (anbefalinger) som tar for seg mer avgitte områder og gir mer detaljerte regler enn konvensjonen.

3.2 Personopplysningsloven

Lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) regulerer blant annet behandling av personopplysninger som helt eller delvis skjer med elektroniske hjelpemidler, og annen behandling av personopplysninger når disse inngår eller skal inngå i et personregister.

Personopplysningsloven § 2 definerer en rekke sentrale begreper. Personopplysninger defineres som opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson. Med behandling av personopplysninger menes enhver bruk av personopplysninger, som for eksempel innsamling, registrering, sammenstilling, lagring og utlevering, eller en kombinasjon av slike bruksmåter. Behandlingsansvarlig defineres som den som bestemmer formålet med behandling av personopplysninger og hvilke hjelpemidler som skal brukes. Databehandler er den som behandler personopplysninger på vegne av den

behandlingsansvarlige og registrert er den som en personopplysning kan knyttes til. Samtykke forstås som en frivillig, uttrykkelig og informert erklæring fra den registrerte om at han eller hun godtar behandling av opplysninger om seg selv.

I § 2 skilles det også mellom personopplysninger og sensitive personopplysninger. Det stilles strengere krav til behandling av sensitive personopplysninger enn til behandling av ikke-sensitive personopplysninger, jf. personopplysningsloven §§ 8 og 9. Sensitive opplysninger defineres i loven som opplysninger om rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning; at en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling; helseforhold; seksuelle forhold og medlemskap i fagforeninger.

Grunnkravene til behandling av personopplysninger fremgår av personopplysningsloven § 11. Det følger av bestemmelsens første ledd bokstav a at den behandlingsansvarlige skal sørge for at personopplysningene som behandles bare behandles når dette er tillatt etter §§ 8 og 9. Etter § 8 i personopplysningsloven kan personopplysninger bare behandles dersom den registrerte har samtykket, eller det er fastsatt i lov at det er adgang til slik behandling, eller behandlingen er nødvendig for

- a) å oppfylle en avtale med den registrerte, eller for å utføre gjøremål etter den registrertes ønske før en slik avtale inngås,
- b) at den behandlingsansvarlige skal kunne oppfylle en rettslig forpliktelse,
- c) å vareta den registrertes vitale interesser,
- d) å utføre en oppgave av allmenn interesse,
- e) å utøve offentlig myndighet, eller
- f) at den behandlingsansvarlige eller tredjepersoner som opplysningene utleveres til kan vareta en berettiget interesse, og hensynet til den registrertes personvern ikke overstiger denne interessen.

Sensitive personopplysninger

Sensitive personopplysninger kan etter personopplysningsloven § 9 bare behandles dersom behandlingen oppfyller et av vilkårene i § 8 i personopplysningsloven og

- a) at den registrerte samtykker i behandlingen,
- b) det er fastsatt i lov at det er adgang til slik behandling,
- c) behandlingen er nødvendig for å beskytte en persons vitale interesser, og den registrerte ikke er i stand til å samtykke,
- d) det utelukkende behandles opplysninger som den registrerte selv frivillig har gjort alminnelig kjent,
- e) behandlingen er nødvendig for å fastsette, gjøre gjeldende eller forsvare et rettskrav,
- f) behandlingen er nødvendig for at den behandlingsansvarlige kan gjennomføre sine arbeidsrettslige plikter eller rettigheter,
- g) behandlingen er nødvendig for forebyggende sykdomsbehandling, medisinsk diagnose, sykepleie eller pasientbehandling eller for forvaltning av helsetjenester, og opplysningene behandles av helsepersonell med taushetsplikt, eller
- h) behandlingen er nødvendig for historiske, statistiske eller vitenskapelige formål, og samfunnets interesse i at behandlingen finner sted klart overstiger ulempene den kan medføre for den enkelte.

Det følger videre av personopplysningslovens § 11 første ledd bokstav b) at den behandlingsansvarlige skal sørge for at personopplysningene som behandles bare nyttes til uttrykkelig angitte formål som er saklig begrunnet i den behandlingsansvarliges virksomhet.

Opplysningene kan heller ikke brukes senere til formål som er uforenlig med det opprinnelige formålet med innsamlingen, uten at den registrerte samtykker, jf § 11 første ledd bokstav c).

IMDi og Bufetat sin behandling av personopplysninger skal kun utføres i saklig sammenheng med deres respektive oppgaver knyttet til henholdsvis bosetting, behandling og utbetaling av tilskudd og forvaltning av NIR. Behandlingen må være nødvendig og relevant for å ivareta disse oppgavene.

All behandling av personopplysninger i IMDi og Bufetat skal foregå i tråd med personopplysningsloven. Overføring av personopplysninger skal som hovedregel skje elektronisk. I kapittel 3.3 og 3.4 vil vi omtale hvilke opplysninger som skal innhentes eller overføres, og til og fra hvem.

3.3 Behandling av personopplysninger tilknyttet introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap og norskopplæring for asylsøkere

Hjemmelen for opprettelse av NIR er dagens § 25 tredje ledd i introduksjonsloven. Formålet med opprettelsen er angitt i introduksjonsloven og utdypet i § 1 i forskrift om et nasjonalt personregister for introduksjonsordning og opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere (Nasjonalt introduksjonsregister). Registret brukes for følgende formål:

1. gjennomføring av ordningene i introduksjonsloven, dvs. introduksjonsprogrammet og opplæring i norsk og samfunnskunnskap samt norskopplæring for asylsøkere
 2. utlendingsmyndighetenes behandling av søknader om permanent oppholdstillatelse og søknader om norsk statsborgerskap, og
 3. evaluering av ordningene i introduksjonsloven, og norskopplæring for asylsøkere
- Forskriften regulerer all behandling av personopplysninger knyttet til de som omfattes av introduksjonsloven og norskopplæring for asylsøkere, og som inngår i NIR. Begrepet *behandling* omfatter både IMDi sin behandling av opplysningene i registeret sentralt, og kommunens behandling av personopplysninger når den bruker eller sender opplysninger til NIR. Forskriften regulerer ikke kommunens øvrige behandling av personopplysninger, for eksempel eventuelle kommunale registre. Forvaltningsansvaret for registeret er lagt til IMDi, jf. § 3 i forskriften.

NIR skal bare inneholde de opplysninger som anses som nødvendige for gjennomføringen, oppfølgingen og evalueringen av ordningen i introduksjonsloven og norskopplæring for asylsøkere. Opplysningene som er listet opp i forskriften anses for å være innenfor formålet slik det følger av introduksjonsloven, og er uttømmende.

Hvilke generelle opplysninger som skal registreres i NIR reguleres av § 5 i forskriften. Opplysningene skal knyttes til personnummer eller registreringsnummer i Datasystemet for utlendings- og flyktningssaker (DUF-nummer). Følgende opplysninger skal registreres om personer som omfattes av introduksjonsprogram og/ eller opplæring i norsk og samfunnskunnskap:

- a) Navn,
- b) kjønn,
- c) fødselsdato,
- d) personnummer,

- e) adresse,
- f) bosettingsdato,
- g) bosettingskommune/bydel,
- h) tilflyttingsdato til nåværende bostedskommune registrert i folkeregisteret,
- i) statsborgerskap,
- j) vedtaksdato for innvilget oppholdstillatelse, samt oppholdsgrunnlag og varighet på tillatelsen, herunder tidligere tillatelser og om det er søkt om fornyet tillatelse og
- k) registrert første ankomsttidspunkt ut over visumbesøk. Ved endringer i opplysningene, skal de nye opplysningene overføres fra UDB eller folkeregisteret til NIR.

Videre skal følgende opplysninger registreres for personer som omfattes av norskopplæring for asylsøkere:

- a) Dato for når personen ble omfattet av målgruppen for norskopplæring,
- b) DUF-nummer,
- c) statsborgerskap,
- d) fødselsdato,
- e) kjønn,
- f) etternavn,
- g) fornavn,
- h) navn på mottak og
- i) mottaksadresse.

Hvilke opplysninger kommunen skal registrere om deltakere i introduksjonsordningen følger av § 6 i forskriften. Kommunen har plikt til å innhente og registrere følgende opplysninger i NIR:

- a) Dato for kommunens tilbud om introduksjonsprogram eller for framsatt krav om introduksjonsprogram,
- b) vedtaksdato for tildeling av introduksjonsprogram og omfang og varighet av de ulike tiltakene, eller vedtaksdato for avslag og begrunnelse for avslag,
- c) tidspunkt for start på introduksjonsprogram,
- d) tidspunkt for avslutning av introduksjonsprogram og sluttårsak,
- e) vedtaksdato for innvilgelse av permisjon og varighet på permisjonen, jf. forskrift om fravær og permisjon ved nyankomne innvandreres deltakelse i introduksjonsordningen, herunder årsak til fravær etter endt permisjon ved fødsel og adopsjon,
- f) omfang av fravær, jf. forskrift om fravær og permisjon ved nyankomne innvandreres deltakelse i introduksjonsordningen,
- g) vedtaksdato for stansing av introduksjonsprogram og
- h) klager jf. introduksjonsloven § 21, og forskrift 18. juli 2003 nr. 973 om fravær og permisjon ved nyankomne innvandreres deltakelse i introduksjonsordningen § 7-2, og utfallet av klagebehandlingen.

Hvilke opplysninger kommunen skal registrere i forbindelse med kommunens gjennomføring av opplæring i norsk og samfunnskunnskap reguleres av § 7 i forskriften. Kommunen har plikt til å innhente og registrere følgende opplysninger i NIR:

- a) Dato for framsatt krav om opplæring i norsk og samfunnskunnskap,
- b) vedtaksdato for tildeling av rett og plikt til deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap, opplæringens omfang eller vedtaksdato for avslag og begrunnelser for avslag,
- c) morsmål og andre opplæringspråk, samt hvilket opplæringsspor deltakeren følger,

- d) tidspunkt for når avsluttende prøve i norsk og samfunnskunnskap er avlagt, og resultat av delprøver i norsk og prøve i samfunnskunnskap,
- e) tidspunkt for start på opplæringen,
- f) tidspunkt for avslutning av opplæringen,
- g) antall timer deltatt i opplæringen, herunder antall timer i norsk, antall timer samfunnskunnskap og antall timer norsk ut over 600 timer,
- h) vedtaksdato for innvilgelse av permisjon og varigheten av permisjonen, jf. forskrift om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere, herunder årsak til fravær etter endt permisjon ved fødsel og adopsjon,
- i) vedtaksdato for fritak fra plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap eller fritak fra plikt til å avlegge avsluttende prøve i norsk og samfunnskunnskap, og hjemmelen for fritaket,
- j) omfang av fravær, jf. forskrift om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere,
- k) klager jf. introduksjonsloven § 21, og forskrift om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere §§ 27 og 29, og utfallet av klagebehandlingen og
- l) vedtaksdato for stansing av opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

For personer i kommunen som omfattes av norskopplæring for asylsøkere skal kommunen registrere følgende personopplysninger:

- a) Antall timer gjennomført norskopplæring per uke,
- b) hvilket spor asylsøkeren plasseres på etter læreplanen i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere,
- c) tidspunkt for når avsluttende prøve i norsk og samfunnskunnskap er avlagt, og resultat av delprøver i norsk og prøve i samfunnskunnskap.

Etter § 8 i forskriften er IMDi ansvarlig for at opplysninger om resultatet på prøver for personer i målgruppen for norskopplæring etter introduksjonsloven automatisk overføres fra ansvarlig for prøvene til NIR. Det følger av forskrift 20. april 2005 nr. 341 om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere §§ 19 og 23 at Vox har ansvaret for utvikling, vedlikehold og avvikling av prøver. Vox kan sette hele eller deler av oppdraget ut til en privat tilbyder eller til et særskilt kompetansemiljø. IMDi er også ansvarlig for å registrere hvilke personer det er utbetalt norsktilskudd for.

Overføring av opplysninger til NIR

Det fremgår av forskriften § 5 første ledd at de generelle personopplysningene skal hentes fra UDB og folkeregisteret. Etter at IMPact er lansert vil det i praksis si at opplysningene blir overført elektronisk fra UDB og folkeregisteret til IMDb, og deretter blir gjort tilgjengelig i IMPact NIR. Resultatene på prøver i norsk og samfunnskunnskap for den enkelte deltaker i opplæring i norsk og samfunnskunnskap skal overføres automatisk fra ansvarlig for prøvene, jf. § 8 i forskriften.

Opplysninger om henholdsvis deltakelse i introduksjonsprogram og deltakelse i opplæring i norsk og samfunnskunnskap skal kommunen registrere, jf. §§ 7 og 8 i forskriften. Forskriften regulerer ikke *hvordan* kommunen skal overføre personopplysninger til NIR, men kommunen har et selvstendig ansvar for behandlingen av personopplysninger. Kommunen kan enten registrere opplysningene i en webapplikasjon eller i kommunens saksbehandlingssystem, for deretter å overføre opplysningene elektronisk til NIR. Kommunens databehandleransvar omfatter også ansvar for å avgi til NIR personopplysninger som registreres eller på annen

måte behandles av private virksomheter og andre som driver introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap og norskopplæring for asylsøkere på oppdrag fra kommunen, jf. § 8 i forskriften.

Overføring av opplysninger fra NIR

Opplysningene som overføres til NIR, skal ikke føres tilbake til UDB eller folkeregisteret. Opplysninger som registreres i NIR (for eksempel av kommunene), skal heller ikke overføres til UDB, folkeregisteret eller andre, med unntak av opplysninger som omtalt i § 11 i forskriften.

IMDi skal overføre opplysninger om antall timer gjennomført norskopplæring for asylsøkere per uke til felles register for alle landets asylmottak. Bakgrunnen for overføringen er at driftsoperatørene skal få best mulige forutsetninger for å utforme hensiktsmessige aktivitetstilbud for den enkelte, og at norskopplæringen kan følges opp på en god måte.

Personopplysninger om personer som enten gjennomfører 600/300 timer med opplæring, fritas fra plikten til opplæring eller som dokumenterer tilstrekkelig kunnskaper i norsk eller samisk, skal overføres fra NIR til UDB så snart opplysningene foreligger i NIR. Begrunnelsen for dette er for å sikre at UDB til en hver tid har oppdatert, nødvendig informasjon om de som søker om hhv. permanent oppholdstillatelse eller norsk statsborgerskap (jf. utlendingsloven § 62 og statsborgerloven § 7 jf. § 8). Når det gjelder personer som ikke har fullført pliktig opplæring etter introduksjonsloven § 17, skal det antall timer de faktisk har gjennomført overføres til UDB før opplysningene slettes. Begrunnelsen for dette er å sikre opplysninger om gjennomført opplæring for disse personene, dersom de senere skulle ønske å oppfylle det som gjenstår av plikten, for deretter å søke permanent oppholdstillatelse eller statsborgerskap.

3.4 Behandling av personopplysninger tilknyttet arbeidet med bosetting og tilskudd

IMDi

IMDi skal bosette nyankomne innvandrere som har fått opphold i Norge i tråd med bosettingsordningen og de målene som er satt for bosettingen, jf. Prop 1. S, tildelingsbrev fra departementet og instruks for økonomi og virksomhetsstyring. IMDi har også ansvar for forvaltningen av integreringstilskuddet, tilskudd ved bosetting av personer med alvorlige, kjente funksjonshemminger og/eller adferdsvansker, særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige flyktninger, tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap og tilskudd til kommunene for norskopplæring for asylsøkere i mottak, jf. Prop 1. S, tildelingsbrev, instruks for økonomi og virksomhetsstyring og egne rundskriv for de ulike tilskuddsordningene.

IMDi skal kun behandle personopplysninger som er nødvendig for at direktoratet skal kunne ivareta oppdragene som nevnt over. Personopplysningene som skal lagres i IMDb for visning i Impact_Tilskudd og Impact_Bosetting vil i stor grad være de samme som er regulert i § 5 i forskrift om et nasjonalt personregister for introduksjonsordning og opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere, omtalt i kapittel 3.3 over. Dette er for eksempel opplysninger om navn, kjønn, fødselsdato, personnummer, DUF-nummer, adresse, statsborgerskap, vedtaksdato for innvilget oppholdstillatelse, samt oppholdsgrunnlag og

varighet på tillatelsen, herunder tidligere tillatelser og om det er søkt om fornyet tillatelse. Opplysningene vil i hovedsak bli overført elektronisk fra UDB til IMDb. Opplysninger om f. eks adresse og tilflyttingsdato til nåværende bostedskommune må overføres fra folkeregisteret. Opplysninger om bosettingskommune er informasjon som vil bli registrert av IMDi.

Videre vil opplysninger om blant annet type tilskudd, tilskuddsår, tilskuddssatser, utbetalingsdato, tilskuddsmottaker (kommune) være informasjon som registreres av IMDi i tilskuddsarbeidet.

Ved bosetting av personer med alvorlige, kjente funksjonshemminger og/eller atferdsvansker vil det kunne forekomme behov for å behandle helseopplysninger. Det er blant annet et eget tilskudd ved bosetting av denne gruppen, se IMDi rundskriv 02/14 og punkt 2.4 foran. Opplysninger om helseforhold er å forstå som sensitive opplysninger, jf. personopplysningsloven § 2 nr. 8. IMPact_Bosetting er fortsatt under utvikling, og hva som skal registreres av helseopplysninger er enda ikke spesifisert.

Bufetat

Bufetat skal bosette enslige mindreårige flyktninger fra omsorgssentrene, samt enslige mindreårige flyktninger som er under 15 år på asylsøknadstidspunktet, men som har takket nei til omsorgssenteret, i tråd med bosettingsordningen og de målene som er satt for bosettingen, jf. Prop 1. S, tildelingsbrevet fra departementet til Bufdir og instruksen for økonomi- og virksomhetsstyring. Bufetat har også ansvaret for refusjon av kommunale barnevernsutgifter, jf. Prop 1. S og rundskriv Q-05/2004.

Bufetat skal kun behandle personopplysninger som er nødvendig for at direktoratet skal kunne ivareta oppdragene som nevnt over.

Bufetat har blant annet behov for at opplysninger om type vedtak i asylsaken, dato for vedtak, hjemmel for vedtak, varighet ved midlertidig oppholdstillatelse og begrensninger i vedtaket som har konsekvenser for bosetting *overføres* elektronisk fra UDB og/ eller folkeregisteret til Bufetat fagsystem.

Videre har Bufetat behov for å innhente opplysninger om barnets navn, fødselsdato, nasjonalitet, kjønn, ankomstdato til kommune, barnevernsvedtakshjemmel og dato, tiltak som det søkes refusjon om og tidsperiode for refusjon fra kommuner i forbindelse med refusjonssaker

Informasjon som innhentes fra kommunene kommer i praksis til Bufetat i form av en søknad om refusjon. Søknadene består av utfylt skjema utarbeidet av BLD (Q-0306). Ved mangler i utfyllingen av skjema forespør Bufetat om de opplysningene det er behov for. Mange av opplysningene det er behov for kan overføres elektronisk, men noe må innhentes særskilt (dette gjelder særlig informasjon tilknyttet refusjonsordningen). Opplysninger overført til og innhentet av Bufetat bør lagres i Bufetats gjeldende fag- og arkivsystem for oppbevaring av konfidensiell data. Dette er i denne sammenhengen å forstå som et nasjonalt personregister.

Regulering i forskrift

Departementet understreker at det i dette kapitlet er gitt eksempler på hvilke personopplysninger som skal behandles i forbindelse med bosetting og tilskudd. Dette er eksempler og ingen uttømmende oppstilling. Som for behandlingen av personopplysninger i NIR vil det også her bli utarbeidet egne utfyllende regler i forskrift når utviklingsarbeidet i IMPact er kommet noe lenger. Forskriften vil ha uttømmende regler om blant annet hvilke opplysninger som skal kunne behandles og om overføring av opplysninger. Forslag til forskriftsbestemmelser vil bli sendt på egen høring.

4. Hjemmel for behandling av personopplysninger i bosettingssaker og ved søknad om og behandling av tilskudd

Departementet vurderer at den behandlingen av personopplysninger i tilknytning til bosetting og ved søknad om og behandling av tilskudd som skal skje når IMPact er ferdig utviklet, krever lovhjemmel eller eventuelt samtykke, jf. personopplysningsloven §§ 8 og 9.

Det stilles strenge krav i personopplysningsloven § 2 til hva som er å anse som gyldig samtykke. Behandling av personopplysninger skal i størst mulig grad være basert på frivillig, uttrykkelig og informert samtykke fra den enkelte om at hun eller han godtar behandling av opplysninger om seg selv. Samtykke kan gis muntlig eller skriftlig, elektronisk eller på papir. Det må gå klart og tydelig fram at den registrerte samtykker, hvilke behandlinger samtykket gjelder og hvilke virksomheter samtykket er gitt til. Den behandlingsansvarlige skal kunne gjøre det sannsynlig at samtykke er gitt, og at det er i tråd med kravene i personopplysningsloven.

Begrenset språklig kompetanse og kjennskap til det norske samfunnet gjør at nyankomne innvandrere kan ha vanskeligheter med å forstå betydningen av et samtykke til behandling av personopplysninger. De er i denne sammenhengen i en sårbar posisjon fordi de har kort botid i landet, begrensede språkkunnskaper og i mange tilfeller begrensede kunnskaper om sine rettigheter og plikter i Norge. Departementet vurderer derfor i denne sammenheng samtykke som lite egnet behandlingsgrunnlag, både fordi det vil by på praktiske utfordringer og fordi det er tvilsomt om det kan sies å foreligge informert samtykke for den enkelte.

Personer under 18 år har begrenset samtykkekompetanse. Alle enslig mindreårige får oppnevnt en representant som skal ivareta barnets interesser og barnet får oppnevnt en verge ved innvilgelse av oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse. Departementet anser det som mest hensiktsmessig å lovregulere adgang til behandling av personopplysninger i forbindelse med bosetting av enslig mindreårige, fremfor å overlate samtykkekompetansen til den enkelte representant/verge for den enslig mindreårige.

For å sikre et tydelig behandlingsgrunnlag for IMDi og Bufetat foreslår departementet en egen lovhjemmel for

- behandling av personopplysninger i forbindelse med gjennomføring, oppfølging og evaluering av arbeidet med bosetting av nyankomne flyktninger, herunder enslige mindreårige, og

- behandling av personopplysninger knyttet til søknad om og behandling av tilskudd ved bosetting av nyankomne flyktninger, opplæring i norsk og samfunnskunnskap og norskopplæring for asylsøkere.

4.1 Konesesjons- og meldeplikt

Det kreves konsesjon fra Datatilsynet for å behandle sensitive personopplysninger. Denne konsesjonsplikten er regulert i personopplysningsloven § 33. Konesesjonsplikten gjelder ikke for behandling av personopplysninger i organ for stat eller kommune når behandlingen har hjemmel i egen lov, men etter § 31 i personopplysningsloven skal den behandlingsansvarlige gi melding til Datatilsynet. Meldeplikten innebærer at den som ønsker å bruke personopplysninger, skal orientere Datatilsynet før behandlingen av personopplysninger starter. Ved innføringen av de lovendringer som foreslås i dette høringsbrevet, vil ikke IMDi eller Bufetat være omfattet av konsesjonsplikten, men de vil være meldepliktige til Datatilsynet.

4.2 Hvor skal behandlingen av personopplysninger reguleres?

Introduksjonsloven

Bosettingsarbeidet av nyankomne flyktninger fra 18 år og oppover er knyttet opp til introduksjonsloven. Dette gjelder selv om arbeidet med bosetting av nyankomne flyktninger, verken av voksne eller av enslige mindreårige, er regulert i loven. Hvem som har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogrammet avhenger av den enkeltes alder og oppholdstillatelse. For å ha rett og plikt til introduksjonsprogrammet må en være mellom 18 og 55 år, ha behov for grunnleggende kvalifisering og være bosatt i en kommune etter særskilt avtale mellom IMDi og kommunen. Kommunen har etter loven plikt til å sørge for introduksjonsprogram til nyankomne innvandrere som er bosatt i kommunen, jf. introduksjonsloven § 3.

Introduksjonsloven regulerer også rett og/eller plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Målgruppen her er fra 16 år og oppover, men det er ikke knyttet noen forpliktelser om bosetting etter avtale til denne ordningen. Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap skal sikre at kommunene tilbyr opplæring til voksne innvandrere med rett og plikt eller rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Formålet med introduksjonsloven er regulert i § 1 *”Formålet med denne loven er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet.”* Det er ingen aldersbegrensninger i formålsparagrafen til introduksjonsloven. Dette kunne vært til hinder for å regulere forhold rundt bosettingen av enslige mindreårige i introduksjonsloven. Ut fra hensynet til en oversiktlig oppbygging av regelverket anser departementet det som mest hensiktsmessig å ha en felles lovhome for all registrering av personopplysninger tilknyttet bosettingsarbeidet, både for bosetting av nyankomne flyktninger over og under 18 år. En felles lovbestemmelse med utfyllende regler i forskrift vil være både mer enhetlig og forutberegnelig. En rask og god bosetting er viktig for å styrke alle nyankomne innvandreres deltakelse i samfunnslivet. Utbetalingen av tilskuddene knyttet til bosetting, ordningene i introduksjonsloven og norskopplæring for asylsøkere er også medvirkende faktorer for å nå formålet med introduksjonsloven. Departementet vurderer derfor at de foreslåtte endringene i dette høringsbrevet omfattes av dagens formålsparagraf, og foreslår derfor ingen endringer i denne.

Utlendingsloven

I forarbeidene til ny utlendingslov, Ot.prp. nr. 75 (2006–2007) Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven), konkluderer daværende Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) med at det ikke er behov for en generell lovbestemmelse som hjemler behandling av sensitive og ikke-sensitive personopplysninger i forbindelse med behandling av saker etter utlendingsloven (se pkt. 17.8.5). AID sin vurdering var at de aller fleste behandlingene av personopplysninger etter utlendingsloven baserer seg på samtykke, ved at den registrerte selv oppgir eller samtykker til innhenting av opplysninger i en søknad. AID vurderte videre at adgangen til å behandle personopplysninger i flere tilfeller følger forutsetningsvis av utlendingsloven, ved at de oppgaver utlendingsmyndighetene i henhold til loven skal utføre, forutsetter behandling av personopplysninger.

Vurderingene når det gjelder utlendingsloven er ikke overførbare til behandlingen av personopplysninger i forbindelse med arbeidet med bosetting og utbetaling av tilskudd. Det er en stor del av de samme personopplysningene som benyttes, men de er ikke registrert under forutsetning om at de skal bli brukt til bosettings- eller tilskudsarbeid. Når det ikke foreligger noen generell hjemmel for behandling av personopplysninger i saker etter utlendingsloven, anser BLD det som mest hensiktsmessig å hjemle behandling av personopplysninger i introduksjonsloven § 25. BLD med underliggende etater har heller ikke myndighet etter utlendingsloven, jf utlendingsloven § 75, og det er derfor heller ikke naturlig å regulere IMDi og Bufetats behandling av personopplysninger her.

4.3 Departementets forslag til endring

Regulering i introduksjonsloven § 25

Introduksjonsloven § 25 regulerer i dag innhenting av personopplysninger. For å sikre tydelighet på hvem som har ansvaret for behandlingen av personopplysninger til hvilket formål, foreslår departementet en hjemmel som regulerer IMDis behandling av personopplysninger og en hjemmel som regulerer Bufetats behandling av personopplysninger. Departementet foreslår også å gjøre det tydelig hvem IMDi og Bufetat kan innhente opplysninger fra, ved å liste opp dette i hjemmelen.

Nytt tredje ledd

Departementet foreslår å endre dagens tredje ledd til å regulere IMDis mulighet til å behandle personopplysninger i forbindelse med introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, norskopplæring for asylsøkere, bosettingsarbeidet og utbetalingen av tilskudd. Nytt tredje ledd blir lydende (*endringer i kursiv*):

”Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) kan behandle opplysninger som er nødvendig for gjennomføring, oppfølging og evaluering av introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, norskopplæring for asylsøkere, bosetting av nyankomne innvandrere og tilhørende tilskudd. Nødvendige opplysninger til dette formålet kan overføres eller innhentes fra Utlendingsdirektoratet (UDI), Det sentrale folkeregisteret, Vox, kommunene eller andre offentlige organer.”

Nytt fjerde ledd

Videre foreslår departementet ett nytt fjerde ledd som regulerer Bufetats mulighet til å behandle personopplysninger i forbindelse med bosettingsarbeidet og utbetalingen av tilskudd. Nytt fjerde ledd blir lydende:

” Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) kan behandle opplysninger som er nødvendig for gjennomføring, oppfølging og evaluering av bosetting av enslige mindreaktige innvandrere og tilhørende tilskudd. Nødvendige opplysninger til dette formålet kan overføres eller innhentes fra UDI, IMDi, Det sentrale folkeregisteret, kommunene eller andre offentlige organer.”

Se forslag til ny lovtekst i punkt 9. i dette høringsbrevet.

Som omtalt i kapittel 3.4 vil det bli utarbeidet egne utfyllende regler i forskrift som skal regulere hvilke opplysninger som kan samles inn og registres og fra hvem, hvor lenge opplysningene kan lagres og til hvem og for hvilket formål opplysningene kan utleveres. Utkast til forskriftsregulering vil bli sendt på egen høring.

5. Endring av hjemmel for behandling av personopplysninger for deltakere i introduksjonsordningen, opplæring i norsk og samfunnskunnskap og norskopplæring for asylsøkere.

5.1 Gjeldende rett

Dagens § 25 tredje ledd i introduksjonsloven regulerer hvilke opplysninger som kan samles inn, brukes og lagres i NIR. I forbindelse med IMDi sitt arbeid med å utvikle en ny versjon av NIR har det blitt reist spørsmål om denne hjemmelen er tilstrekkelig for overføring av opplysninger fra UDI (UDB) til IMDi (NIR). Da hjemmelen ble innført var UDI ansvarlig for både Datasystemet for utlendingsforvaltningen (DUF) og NIR.

I Ot.prp. nr. 50 (2003-2004) Om lov om endringer i introduksjonsloven mv. står det under merknaden til endringene i daværende § 23 (nåværende § 25) at tredje ledd hjemler bruken av et nasjonalt register. Det står videre at departementet kan pålegge avgivere å utlevere opplysninger: *”Som avgivere regnes både kommunene og private virksomheter som er tildelt oppdrag fra kommunene.”* Daværende § 23 tredje ledd ble altså ikke formulert som en hjemmel for innhenting av opplysninger fra andre enn de som gjennomførte forpliktelser etter introduksjonsloven.

Under merknadene til § 5 i NIR-forskriften, se rundskriv Q-20/2012 pkt. 30.5.1 står følgende: *”NIR skal bare inneholde de opplysninger som anses som nødvendige for gjennomføringen, oppfølgingen og evalueringen av ordningen i introduksjonsloven og norskopplæring for asylsøkere. Opplysningene som er listet opp i forskriften ovenfor anses for å være innenfor formålet slik det følger av introduksjonsloven § 25 tredje og fjerde ledd og denne forskriften § 1. Listen er komplett.*

Departementet har delegert forvaltningsansvaret for NIR til direktoratet (denne forskrift §§ 3, 5 og 8). Videre pålegges kommunen ansvar for innsamling, registrering og bruk av opplysninger som skal inngå i NIR (jf. denne forskrift §§ 6, 7 og 9).

Utlendingsdirektoratet er ansvarlig for Utlendingsbasen (UDB), og skal sørge for at opplysningene kopieres fra UDB og legges inn i NIR. Dette gjelder altså opplysninger om personer som omfattes av introduksjonsloven og norskopplæring for asylsøkere. Kopieringen

gjøres ved hjelp av UDB-nummeret eller personnummeret som fungerer som søkekriterium i UDB.”

Det fremkommer klart av merknadene at de generelle opplysningene i NIR er ment overført fra UDB til NIR. Tidligere var UDI behandlingsansvarlig etter forskriften, men dette ansvaret ligger nå hos IMDi, jf. forskriften § 3 første ledd.

IMPact_NIR

IMPact er et stort IKT-prosjekt i IMDi som består av flere delprosjekter, som omtalt under kapittel 2.6. De skal dekke virksomhetsområdene for tilskudd, bosetting, samt utviklingen av et nytt NIR (IMPact_NIR).

I dagens situasjon blir opplysninger overført direkte fra UDB til NIR. Ved innføringen av IMPact NIR vil overføringen av data fra UDB og folkeregisteret gå til IMDb, deretter vil den informasjonen som er relevant for kommunens saksbehandling vises i IMPact_NIR. Det vil også bli gjort endringer i uttrekket av data i forhold til det opprinnelige NIR. Uttrekket av data endres fra å være kodebasert til å være basert på hjemler i utlendingsloven. Den nye løsningen vil ikke innebære at mer informasjon fremkommer i IMPact_NIR for kommunene, men det er et behov for at mer informasjon overføres fra UDB til IMDis database IMDb. Dette gjøres for at IMDi kan foreta en mer nøyaktig utvelgelse av hvem som faller innenfor målgruppen til ordningene som er hjemlet i introduksjonsloven, enn i nåværende løsning. Informasjonen det ikke er behov for vil bli slettet. Rutiner for sletting vil bli utarbeidet i tråd med personopplysningsloven § 28.

5.2 Departementets forslag til endring

Departementet vurderer at dagens hjemmel for behandling av personopplysninger i NIR, herunder innhenting av data fra UDB, med fordel kan bli tydeligere. Det fremkommer ikke uttrykkelig av dagens § 25 tredje ledd at data kan overføres fra UDB til NIR. Det er likevel ikke tvil om at det er dette som ligger til grunn, jf. merknadene til NIR-forskriften § 5 Generelle opplysninger. Departementet ser også behovet for å synliggjøre at det er IMDi som har ansvaret for behandlingen av personopplysninger i NIR. For å sikre en tydeligere hjemmel for behandling av personopplysninger i NIR, foreslår departementet derfor å endre dagens hjemmel. Departementet foreslår at den nye hjemmelen skal bli en del av IMDi sin hjemmel for behandling av personopplysninger i tilknytning til bosetting og behandling av tilskudd, som omtalt i kapittel 4. Se for øvrig forslag til ny lovtekst i kapittel 9 i dette høringsbrevet.

Ved innføringen av IMPact_NIR vil data fra UDB bli overført til IMDb, og deretter vil den informasjonen som er relevant for kommunens saksbehandling vises i IMPact_NIR, som omtalt over. Etter departementets vurdering vil IMDi være behandlingsansvarlig for personopplysningene fra det tidspunktet dataen blir overført fra UDB til IMDb.

Som det fremkommer av § 3 i NIR-forskriften er Nasjonalt introduksjonsregister opprettet med hjemmel i introduksjonsloven § 25 tredje ledd. Med departementets forslag til endring fremkommer det ikke lenger av § 25 tredje ledd at opplysninger som er nødvendig for gjennomføring, oppfølging og evaluering av ordningene i introduksjonsloven og norskopplæring for asylsøkere kan samles inn, brukes og lagres i et nasjonalt register. Departementet foreslår istedenfor et nytt første ledd som vil bli hjemmelen for opprettelsen av NIR. Se omtale under kapittel 6.

6. Øvrige endringer i introduksjonsloven § 25

I arbeidet med forslaget til endringer i introduksjonsloven som omtales i dette høringsbrevet, har departementet også sett behov for å gjøre andre endringer i § 25. Begrunnelsen for de øvrige forslagene til endringer er blant annet å synliggjøre at introduksjonsloven § 25 omhandler flere områder enn ordningene i loven og norskopplæring for asylsøkere, dersom endringene som nå foreslås blir fastsatt. Departementet har også ønsket å gjøre hjemmelen tydeligere og mer logisk i sin oppbygning, samt mer tilgjengelig for de den gjelder. Dette har gjort at departementet foreslår å endre oppbygningen av bestemmelsen.

Ny tittel på bestemmelsen

Det nåværende navnet på § 25 er *Innhenting av opplysninger*. Departementet vurderer at det er begrensende for hva bestemmelsen hjemler, og foreslår å endre navnet til *Behandling av personopplysninger*. Med behandling av personopplysninger etter personopplysningsloven § 2 punkt 2 forstås enhver bruk av personopplysninger, som f. eks. innsamling, registrering, sammenstilling, lagring og utlevering eller en kombinasjon av slike bruksmåter. Departementet vurderer at ved å bruke begrepet *behandling* i tittelen, dekker det den bruk av personopplysninger som lovhjemmelen er ment å dekke.

Nytt første ledd

Nytt første ledd i departementets forslag gir hjemmel til opprettelse og bruk av nasjonale registre. Personopplysninger og særlig sensitive personopplysninger kan etter personopplysningsloven §§ 8 og 9 behandles dersom det er fastsatt i lov. Som omtalt i kapittel 5 er opprettelsen av Nasjonalt Introduksjonsregister hjemlet i dagens § 25 tredje ledd. Departementet foreslår at denne hjemmelen nå blir første ledd i bestemmelsen. Departementet har også valgt å gjengi personopplysningslovens definisjon av behandling av personopplysninger i nytt første ledd. Dette for at hjemmelen skal være mest mulig tilgjengelig for brukerne av regelverket. Dagens § 25 tredje ledd gir hjemmel for opprettelsen av Nasjonalt introduksjonsregister (NIR), og denne hjemmelen videreføres i dette forslaget. Forslaget har flertallsformen ”registre”, og dette er begrunnet i at det i dag skjer registrering i personregistre både i IMDi og i Bufetat. I tillegg kan det på sikt etter at IMPact er kommet lenger i utviklingen, bli nødvendig å opprette flere registre. Eventuelle nye registre må kun oppfylle formålet med behandling av personopplysninger som beskrevet i den foreslåtte lovbestemmelsen, og utfyllende opplysninger om hvilke personopplysninger som kan registreres må gis i forskrift.

Nytt første ledd blir lydende:

Opplysninger som er nødvendige for gjennomføring, oppfølging og evaluering av introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, norskopplæring for asylsøkere, bosetting av nyankomne innvandrere og tilhørende tilskudd kan behandles i nasjonale personregistre som omtalt i tredje og fjerde ledd. Med behandling menes enhver bruk av personopplysninger, som f. eks. innsamling, registrering, sammenstilling, lagring og utlevering eller en kombinasjon av slike bruksmåter.

Andre ledd

Andre ledd i departementets forslag omhandler kommunenes mulighet til å innhente opplysninger. Dette leddet er en presisering av dagens andre ledd. Kommunens databehandleransvar i forhold til NIR omfatter også ansvar for å avgi til NIR personopplysninger som registreres eller på annen måte behandles av private virksomheter og

andre som driver introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap og norskopplæring for asylsøkere på oppdrag fra kommunen. Videre vil det i kommunenes saksbehandling oppstå tilfeller hvor personer som kontakter kommunen ikke er å finne i NIR. I slike tilfeller må kommunen kontakte IMDi for å innhente informasjon om hvorvidt personen skulle ha vært i NIR eller ikke. Liknende problemstillinger oppstår også i arbeidet med tilskudd og bosetting. Det vil også være aktuelt for kommunene å kontakte blant annet Bufetat, asylmottak og private virksomheter og andre som driver introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap og norskopplæring for asylsøkere på oppdrag fra kommunen for informasjon som er nødvendig for saksbehandlingen.

Opplysningene må være nødvendige for kommunens behandling av enkeltsaker om introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, norskopplæring for asylsøkere, bosetting av nyankomne flyktninger og tilhørende tilskudd. Hvis personen ikke har samtykket i at opplysningene blir innhentet, skal spørsmålet om opplysningene kan gis uten hinder av taushetsplikt, avgjøres etter de taushetsbestemmelser som gjelder for avgiverorganet. Nytt andre ledd blir lydende (*endringer i kursiv*):

Kommunen kan innhente opplysninger fra andre offentlige organer som er nødvendige for behandling av enkeltsaker om introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, norskopplæring for asylsøkere, bosetting av nyankomne innvandrere og tilhørende tilskudd. Har personen ikke samtykket i at opplysningene blir innhentet, skal spørsmålet om opplysningene kan gis uten hinder av taushetsplikt, avgjøres etter de taushetsbestemmelser som gjelder for avgiverorganet.

Nytt tredje og fjerde ledd

Den nye reguleringen av behandlingen av personopplysninger i forbindelse med bosetting mv. foreslår departementet å ta inn i bestemmelsen som nytt tredje og fjerde ledd, jf. kapittel 4 og 5.

Nytt femte ledd

Nytt femte ledd slår fast at opplysningene som er nevnt i tredje og fjerde ledd skal utleveres uten hinder av lovpålagt taushetsplikt. Videre definerer bestemmelsen at like med offentlige organer regnes organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune. Dette vil blant annet være private virksomheter og andre som driver introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap og norskopplæring for asylsøkere på oppdrag fra kommunen og asylmottak. Det nye leddet omhandler også kravet om å involvere den registrerte i innhenting av personopplysninger, og stadfester at all behandling av personopplysninger skal skje i tråd med personopplysningsloven. Nytt femte ledd blir lydende (*endringer i kursiv*):

Opplysninger som nevnt i tredje og fjerde ledd skal gis uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Avgiverne kan pålegges å avlevere de opplysninger som departementet bestemmer. Like med offentlige organer regnes organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune. Behandlingen av personopplysninger skal skje i tråd med personopplysningsloven og være kjent for den registrerte.

Nytt sjetten ledd

Dagens fjerde ledd blir nytt sjetten ledd i bestemmelsen. Nytt sjetten ledd blir lydende (*endringer i kursiv*):

Opplysninger som nevnt i tredje og fjerde ledd kan utleveres til offentlige organer som har behov for dem i forbindelse med gjennomføring, oppfølging og evaluering av ordningene.

Dersom *det er tilstrekkelig for* formålet skal slike opplysninger *kun utleveres* i statistisk form eller ved at individualiserende kjennetegn utelates *på annen måte*.

Nytt syvende ledd

Tredje punktum i dagens fjerde ledd foreslås å bli et nytt syvende ledd, og blir lydende (*endringer i kursiv*):

Departementet kan *i forskrift* gi nærmere regler om behandling av personopplysningene, *herunder hvilke opplysninger som kan innhentes og fra hvilke organer*.

Se forslag til ny lovtekst i kapittel 10. i dette høringsbrevet.

7. Endring av tittel på introduksjonsloven til lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere mv. (introduksjonsloven)

7.1 Departementets forslag til endring

Ved å regulere behandling av personopplysninger som omtalt i dette høringsbrevet, i introduksjonsloven, omhandler loven flere spørsmål enn navnet skulle tilsi. I Justis- og politidepartementets veileder om lovteknikk og lovforberedelse (G-0027 B) anbefales det at når loven omfatter flere spørsmål, bør bare de viktigste nevnes i navnet, eventuelt med tilføyselsen av "m. m" eller "mv". Departementet velger å tilføye mv. for å synliggjøre at loven nå omhandler flere spørsmål enn dagens tittel indikerer.

Lovens fulle navn blir med det lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere mv. (introduksjonsloven). Korttittelen på loven vil ikke endres.

8. Ikrafttredelse

Departementet foreslår at endringene i introduksjonsloven skal tre i kraft så snart lovforslaget er vedtatt i Stortinget.

9. Økonomiske og administrative konsekvenser

IMDi og Bufetat utfører per i dag arbeid med bosetting og utbetaling av tilskudd på bakgrunn av oppdrag i tildelingsbrev fra departementet. Den nye lovhjemmelen vil sikre hjemmel i lov for at etatene kan samle inn, bruke og lagre de personopplysningene de trenger for å utføre disse oppgavene. Forslaget i seg selv innebærer ikke økte kostnader for etatene. Rent administrativt må etatene inngå avtaler for å få overført nødvendig informasjon fra blant annet UDB og DSF, samt sende melding til Datatilsynet.

IMDi forvalter i dag NIR. Behovet for endringer i hjemmelen for behandling av personopplysninger i NIR har kommet av at IMDi ble skilt ut som et eget direktorat fra UDI. Utviklingen av IMPact_NIR har også ført til et behov for å hjemle IMDis ansvar for behandlingen av personopplysninger i tilknytningen til NIR. Forslaget i seg selv innebærer ikke økte kostnader for direktoratet.

Bufetat har behov for et gyldig rettsgrunnlag for behandling av personopplysninger i det nye datasystemet BiRK. Forslaget muliggjør en mer effektiv håndtering av arbeidet med bosetting og administrasjon av tilskudd til kommunene, og innebærer ikke i seg selv økte kostnader for etaten.

Departementets forslag til andre ledd omhandler kommunenes mulighet til å innhente nødvendige opplysninger. Dette leddet er en presisering av dagens andre ledd. Forslaget gir ikke kommunen utvidete fullmakter til å innhente informasjon sammenlignet med dagens hjemmel, utover at forslaget også omtaler innhenting av informasjon knyttet til bosetting og tilskudd. Hjemmelen gir kommunen mulighet til å innhente ytterligere opplysninger utover det de får gjennom NIR, Bufetat eller IMDi og opplysningene må være nødvendige for kommunens behandling av enkeltsaker om introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, norskopplæring for asylsøkere, bosetting av nyankomne flyktninger og tilhørende tilskudd. Departementet vurderer at presiseringen av dagens andre ledd ikke er en utvidelse av adgangen for kommunene til å innhente opplysninger fra andre offentlige etater, og at den derfor ikke vil føre til en økning i antall henvendelser til IMDi eller UDI, som igjen ville ført til merkostnader for disse etatene.

10. Forslag til endringer i lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

I lov 4. juli 2003 nr. 80 om Introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven) gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere mv.
(introduksjonsloven)

§ 25 skal lyde:

§ 25. Behandling av personopplysninger

Opplysninger som er nødvendige for gjennomføring, oppfølging og evaluering av introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, norskopplæring for asylsøkere, bosetting av nyankomne innvandrere og tilhørende tilskudd kan behandles i nasjonale personregistre som omtalt i tredje og fjerde ledd. Med behandling menes enhver bruk av personopplysninger, som f. eks. innsamling, registrering, sammenstilling, lagring og utlevering eller en kombinasjon av slike bruksmåter.

Kommunen kan innhente opplysninger fra andre offentlige organer som er nødvendige for behandling av enkeltsaker om introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, norskopplæring for asylsøkere, bosetting av nyankomne innvandrere og tilhørende tilskudd. Har personen ikke samtykket i at opplysningene blir innhentet, skal spørsmålet om opplysningene kan gis uten hinder av taushetsplikt, avgjøres etter de taushetsbestemmelser som gjelder for avgiverorganet.

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) kan behandle opplysninger som er nødvendig for gjennomføring, oppfølging og evaluering av introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap, norskopplæring for asylsøkere, bosetting av nyankomne innvandrere og tilhørende tilskudd. Nødvendige opplysninger til dette formålet kan overføres eller innhentes fra Utlendingsdirektoratet (UDI), Det sentrale folkeregisteret, Vox, kommunene eller andre offentlige organer.

Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) kan behandle opplysninger som er nødvendig for gjennomføring, oppfølging og evaluering av bosetting av enslige mindreårige innvandrere og tilhørende tilskudd. Nødvendige opplysninger til dette formålet kan overføres eller innhentes fra UDI, IMDi, Det sentrale folkeregisteret, kommunene eller andre offentlige organer.

Opplysninger som nevnt i tredje og fjerde ledd skal gis uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Avgiverne kan pålegges å avlevere de opplysninger som departementet bestemmer. Like med offentlige organer regnes organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune. Behandlingen av personopplysninger skal skje i tråd med personopplysningsloven og være kjent for den registrerte.

Opplysninger som nevnt i tredje og fjerde ledd kan utleveres til offentlige organer som har behov for dem i forbindelse med gjennomføring, oppfølging og evaluering av ordningene. Dersom det er tilstrekkelig for formålet skal slike opplysninger kun utleveres i statistisk form eller ved at individualiserende kjennetegn utelates på annen måte.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om behandling av personopplysningene, herunder hvilke opplysninger som kan innhentes og fra hvilke organer.